

Критеријуми и елементи оцењивања у настави српског језика и књижевности (V, VI, VII, VIII разред)

Ученици од 5. до 8. разреда оцењују се формативно и сумативно оценом од 1 до 5 током целе школске године. Оцењивање обухвата све три области српског језика и књижевности – књижевност, језик (граматика, правопис, ортоепија) и језичку културу. Оцењује се у складу са актуелним Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању, који предвиђа да се ученици оцењују сумативно и формативно.

Документација која прати процес оцењивања је: електронски дневник, педагошка свеска наставника, тестови, диктати, писмени и домаћи задаци.

На почетку школске године ради се иницијално тестирање ученика. Резултати иницијалног тестирања не оцењују се и служе за планирање рада наставника и даље праћење напредовања ученика.

Ученик у Дневнику рада може имати оцене из:

- писменог задатка,
- контролног задатка,
- усменог одговарања,
- домаће лектире,
- домаћег задатка,
- рецитована,
- диктата/правописне вежбе,
- активности на часу.

1. ФОРМАТИВНО ОЦЕЊИВАЊЕ

Формативно оцењивање подразумева редовно праћење и процену напредовања у остваривању прописаних исхода, стандарда постигнућа и ангажовања у оквиру предмета.

У педагошку свеску се свакодневно евидентира ангажовање, постигнуће и активност ученика (укључујући све три области предмета), у складу са *Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању, Службени гласник РС*, број 10 од 9. фебруара 2024. године.

Записом у педагошку документацију (у виду +/- или забелешке наставника) вреднује се:

- редовно доношење прибора за рад (свеска, уџбеник, граматика, читалачки дневник);
- самосталан рад на часу и презентовање урађених задатака (усмено излагање и увид у свеску);
- рад на пројекту, презентација, реферат, израда плаката;
- израда домаћег задатка...

➤ **Домаћи задатак**

Наставник води евиденцију о урађености домаћих задатака и прегледа њихову тачност. За сваки урађен домаћи задатак ученик добија +. Уколико ученик није донео на час свеску, плакат, наставни листић, сматра се да није урадио домаћи задатак. Уколико наставник

утврди да је домаћи задатак писао неко други или је преписан са интернета, сматра се да га ученик није урадио. Ако ученик на следећем часу покаже уредно урађен домаћи задатак, наставник то бележи у педагошку свеску. На тај начин има шансу да поправи – у +. Уколико ученик не ради редовно домаће задатке, наставник то бележи у педагошку свеску.

Скала оцењивања	
Урађеност домаћих задатака [%]	Оцена
90 – 100 %	Одличан (5)
75 – 89 %	Врлодобар (4)
51 – 76 %	Добар (3)
36 – 50 %	Довољан (2)
0 – 35 %	Недовољан (1)

➤ Домаћа лектира

На почетку школске године наставник информише ученике о домаћој лектури коју треба да прочитају. Наставник их подсећа и на вођење читалачког дневника – шта све треба да садржи: име писца, наслов књиге, место и време радње, имена главних ликова и особине, опис догађаја, неке занимљивости, цитате, запажања, мишљење, коментаре...

Ако редовно чита домаћу лектуру, активно учествује у анализи дела, самостално парафразира и описује своје доживљаје, усваја књижевне термине и појмове, препознаје их у тексту, аргументовано брани постављене тезе током интерпретације дела, повезује и примењује претходно стечена знања, самосталан је и лако долази до решења на питања која поставља наставник – ученик ће добити оцену.

Ученик добија + уколико је само прочитао дело и записао основне појмове и термине у читалачки дневник (име аутора, наслов дела, тему дела, ликове, особине главног лика, препричан кратак садржај...).

Скала оцењивања	
Одличан (5)	Ученик самостално испуњава сва три нивоа постигнућа из ове области – наводи дело и писца, зна да одреди род и врсту дела, одређује тему, ликове, стилске фигуре, препознаје врсту стиха, строфе, повезује га са другим књижевним делима, аргументовано образлаже свој став о делу, критички се осврће на прочитано дело...
Врлодобар (4)	Ученик самостално испуњава захтеве сва три нивоа постигнућа из ове области, уз малу помоћ наставника (наставник му поставља додатна питања како би га довео до одговара). Зна да анализира дело, ликове, догађаје, зна да уочи неке битне делове, као што су мотиви, тема...
Добар (3)	Ученик је прочитао дело и делимично уме да парафразира и опише доживљај, као и да уз помоћ наставника одреди основни тон певања, приповедања или драмске радње. Уз помоћ наставника уме да повеже књижевне термине и појмове. Уз подстицај одређује неке елементе композиције. Понекад учествује у интерпретацији. У већини случајева је активан, али ретко користи додатне изворе знања.

Довољан (2)	Ученик минимално испуњава захтеве основног нивоа ове области. Понекад делимично уме да опише доживљај дела и да уз помоћ наставника понекад одреди књижевни род, врсту или тему дела. Понекад уз помоћ наставника или другова уме да преприча дело и да издвоји неке особине главних ликова. Ретко чита цело дело, углавном чита сегменте или не прочита дело...
Недовољан (1)	Није прочитао дело, не учествује у интерпретацији, не показује мотивисаност да прочита дело; не уме да препозна основне књижевнотеоријске појмове ни уз помоћ наставника. Не води читалачки дневник.

Ученици којима је потребна додатна подршка у учењу (индивидуализација и ИОП) оцењују се индивидуално у складу са својим могућностима и односом према раду. Они углавном добију да прочитају кратку причу по свом избору и да препричају својим речима или да прикажу дело цртежом или кратким описом.

➤ Свеска

Наставник једном или два пута у полугодишту прикупља свеске и проверава рад ученика, прати да ли ученици редовно записују текст са табле, да ли бележе оно што је битно, да ли имају залепљење све радне листиће, урађене домаће задатке, да ли пишу уредно... Оцену наставник уписује у педагошку свеску.

Скала оцењивања	
Одличан (5)	Ученик има написане све лекције хронолошким редом, прегледно и читко; има истакнуте наставне јединице и кључне речи.
Врлодобар (4)	Ученик има написане све лекције хронолошким редом, прегледно и читко; нема истакнуте наставне јединице и кључне речи.
Добар (3)	Ученику недостаје $\frac{1}{3}$ лекција; нема подвучене наставне јединице и кључне речи.
Довољан (2)	Ученик нема написаних $\frac{1}{2}$ лекција; нема истакнуте наставне јединице и кључне речи; пише нечитко.
Недовољан (1)	Ученик нема написаних више од $\frac{1}{2}$ лекција; пише нечитко.

Све оцене које ученик добије (самостални рад, домаћи задатак, реферат, презентација, читање и рецитоване, петнаестоминутна провера, уредност свеске...), а налазе се у педагошкој свесци, уносе се два пута годишње (једном по полугодишту) у Дневник рада и то као збирна оцена. Увек може бити одступања, мање или више, у зависности од ангажовања сваког ученика.

2. СУМАТИВНО ОЦЕЊИВАЊЕ

Сумативно оцењивање према Правилнику (*Правилник о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању, Службени гласник РС, број 10 од 9. фебруара 2024. године*) јесте вредновање постигнућа ученика на крају одређене теме, области или на крају полугодишта. Оцена је бројчана и представља објективну и поуздану меру напредовања и развоја ученика, као и приказ квалитета и ефикасност рада наставника у остваривању прописаних исхода и стандарда постигнућа.

У току полугодишта ученик мора добити најмање четири оцене. Ученик треба да буде спреман за усмено одговарање на сваком часу, то јест усмено испитивање се неће посебно најављивати. Писмене провере се структурирају на основу три нивоа (основни, средњи и напредни) према стандардима. Распоред писмених провера се објављује на сајту школе и на огласној табли школе. Ученици се, такође, упознају са распоредом писмених провера на почетку школске године.

Ученици којима је потребна додатна подршка у учењу (индивидуализација, ИОП1 и ИОП2) оцењују се индивидуално у складу са својим могућностима и односом према раду.

❖ ЈЕЗИК

Критеријум за оцењивање знања из области граматике и правописа усаглашен је са образовним стандардима сва три нивоа постигнућа – основног, средњег и напредног нивоа.

ГРАМАТИКА	
Одличан (5)	Ученик самостално испуњава захтеве сва три нивоа постигнућа из фонетике, морфологије, синтаксе, лексикологије; показује веома висок степен ангажовања; ученик у потпуности и са разумевањем усваја наставне садржаје из граматике и на примерима показује да уме потпуно самостално да примени стечена знања и да повеже граматичке појмове обрађене у претходним разредима са новим садржајима; зна и примењује граматичка правила у сложенијим примерима; зна до сада обрађена правописна правила и доследно их самостално примењује у писаним радовима.
Врлодобар (4)	Ученик самостално испуњава захтеве сва три нивоа постигнућа из фонетике, морфологије, синтаксе, лексикологије и примењује граматичка правила у сложенијим примерима уз малу помоћ наставника; показује висок степен ангажовања; ученик готово у потпуности и са разумевањем усваја наставне садржаје из граматике; на примерима показује да уме углавном без грешке да примени стечена знања и да, углавном, без грешке повеже граматичке појмове обрађене у претходним разредима са новим садржајима; зна правописна правила и доследно их самостално примењује у писаним радовима.
Добар (3)	Ученик самостално испуњава захтеве основног и делимично средњег нивоа из фонетике, морфологије, синтаксе, лексикологије; ангажован је повремено; препознаје и примењује граматичка правила у основним примерима; ученик уме да дефинише наставне садржаје из граматике, памти их и репродукује, али греша у примени стечених знања, као и у повезивању граматичких

	појмова обрађених у претходним разредима са новим садржајима; делимично зна правописна правила и делимично их примењује у писаним радовима.
Довољан (2)	Ученик минимално испуњава захтеве основног нивоа из фонетике, морфологије, синтаксе, лексикологије, уз помоћ наставника; ангажован је веома ретко; препознаје граматичка правила у најједноставнијим примерима; ученик ретко уме да дефинише наставне садржаје из граматике, делимично их памти и репродукује; не уме да примени стечена знања; прави веће правописне и граматичке грешке; потребна је стална помоћ наставника.
Недовољан (1)	Ученик не испуњава минималне захтеве основног нивоа постигнућа из фонетике, морфологије, синтаксе, лексикологије, ни уз помоћ наставника; не зна да препозна граматичка правила у најједноставнијим примерима; ученик није усвојио наставне садржаје из граматике, не препознаје граматичке категорије; најчешће нема предзнања па тешко прати наставу; пасиван је и незаинтересован; не прихвата помоћ ни савете наставника.

➤ Контролни задатак

У току полугодишта реализују се два контролна задатка.

Од предефинисане скале оцењивања може се одступити ($\pm 5\%$) у зависности од тежине задатака на конкретном контролном задатку и од урађености контролног задатка на нивоу одељења.

Оквирна скала оцењивања	
Урађеност [%]	Оцена
85 – 100 %	Одличан (5)
67 – 84 %	Врлодобар (4)
49 – 66 %	Добар (3)
31 – 48 %	Довољан (2)
0 – 30 %	Недовољан (1)

Уколико ученик није радио писмену проверу, наставник се договара са учеником о датуму израде писмене провере из исте области. Наставник задржава право да зада задатке који не морају бити идентични као задаци које су остали ученици радили. Уколико ученик не поштује договор о изради писмене провере, наставник има право да пита ученика усмено или писмено без најаве и да оцену упише у Дневник рада.

ПРАВОПИС	
Одличан (5)	Ученик зна сва слова ћирилице, зна и доследно примењује правописну норму у свим случајевима.
Врлодобар (4)	Ученик зна сва слова ћирилице, зна правописну норму и примењује је у свим случајевима, уз поједине правописне грешке.
Добар (3)	Ученик зна сва слова ћирилице, познаје правописну норму и примењује је у већини основних правописних правила.
Довољан (2)	Ученик пише већину слова ћирилице, делимично примењује правописну норму у најосновнијим и једноставнијим примерима.
Недовољан (1)	Ученик не пише тачно сва слова ћирилице, не зна да примени правописну норму у најосновнијим примерима.

➤ **Диктат** (писмена провера знања из правописа) оцењује се бројчано на следећи начин:

Оквирна скала оцењивања	
Број правописних грешака	Оцена
0 – 5	Одличан (5)
6 – 8	Врлодобар (4)
9 – 11	Добар (3)
12 – 15	Довољан (2)
> 16	Недовољан (1)

➤ **Писмена провера краћа од 15 минута**

Писмене провере постигнућа у трајању до 15 минута обављају се без најаве, а спроводе се ради утврђивања остварености циља једног или више часова и савладаности дела реализованих програмских садржаја, односно остварености исхода. Оцена се евидентира у педагошку документацију наставника ради праћења постигнућа ученика на крају програмске целине или на крају полугодишта. Након три провере просечна оцена се може уписати у Дневник рада.

❖ КЊИЖЕВНОСТ

Критеријум за оцењивање градива из књижевности усаглашен је са образовним стандардима сва три нивоа постигнућа – основног, средњег и напредног нивоа.

КЊИЖЕВНОСТ	
Одличан (5)	<p>Ученик чита са разумевањем различите врсте књижевних дела (и остале типове текстова) и потпуно самостално уме да:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ одреди књижевни род и врсту; ➤ анализира елементе композиције (стих, строфа, фабула, поглавља; епизоде, чин, сцена, појава, једночинка, радио-драма); ➤ опише свој доживљај; ➤ проналази стилске фигуре и различите облике приповедања; ➤ самостално анализира књижевно дело;

	<ul style="list-style-type: none"> ➤ аргументовано образлаже свој став о делу и повезује га са другим текстовима по тематици, структури, мотивима; ➤ прави разлику између песника и лирског субјекта, приповедача и писца; ➤ аргументовано брани постављене тезе током интерпретације књижевног дела; ➤ повезује и примењује претходно стечена знања на новим текстовима (тема, порука, идеја, главни и споредни мотиви, особине ликова, вредновање поступака ликова, анализа мотива); ➤ критички се осврће на прочитани текст, има развијене способности да процењује, самосталан је; ➤ редовно чита домаћу лектуру и води читалачки дневник, учествује у интерпретацији лектуре; ➤ на часовима је увек активан и учествује у анализи нових текстова, чита више од оног што је задато и служи се осталим изворима знања;
Врлодобар (4)	<p>Ученик чита са разумевањем различите врсте књижевних дела (и остале типове текстова) и углавном самостално уме да:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ опише свој доживљај; ➤ одреди књижевни род и врсту; ➤ анализира уз помоћ наставника готово све елементе композиције; ➤ препозна стилске фигуре у тексту, као и да их користи у усменом и писменом изражавању (персонификација, поређење, оноματοпеја, епитет); ➤ ученик готово редовно чита домаћу лектуру и учествује у интерпретацији; ➤ на часовима је увек активан и учествује у анализи нових текстова;
Добар (3)	<p>Ученик чита различите врсте књижевних дела (и остале типове текстова) и делимично уме да:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ парафразира и опише свој доживљај, као и да уз помоћ наставника одреди основни тон певања, приповедања или драмске радње. ➤ уз помоћ наставника уме да повеже књижевне термине и појмове обрађене у претходним разредима са новим делима; ➤ уме да преприча дело; ➤ зна дефиниције стилских фигура и уз помоћ наставника или вршњака препознаје их у тексту; ➤ делимично усваја књижевне термине и појмове и понекад учествује у интерпретацији; ➤ у већини случајева чита домаћу лектуру и понекад учествује у интерпретацији; ➤ на часовима је понекад активан и ретко користи додатне изворе знања;
Довољан (2)	<p>Ученик минимално испуњава захтеве основног нивоа ове области, уз помоћ наставника:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ повезује наслове књижевног дела и имена аутора; ➤ разликује књижевне родове и препознаје основне одлике

	<p>књижевних текстова;</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ разликује народну од ауторске књижевности; ➤ препознаје неке књижевнотеоријске појмове уз подстицај и помоћ; ➤ у већини случајева не чита домаћу лектуру и ретко учествује у интерпретацији; ➤ на часовима је ретко активан;
Недовољан (1)	<p>Ученик не испуњава минималне захтеве основног нивоа ове области, ни уз помоћ наставника:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ нема развијено интересовање за читање и не учествује у интерпретацији; ➤ нема основна књижевнотеоријска знања, а због непажње на часу не разуме текстове; ➤ не чита домаћу лектуру и не учествује у интерпретацији; ➤ на часовима је неактиван; ➤ не доноси прибор, не пише, нити записује у свеску.

❖ ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА

➤ Писмени и домаћи задатак

У току полугодишта реализују се два писмена задатка.

Сагледава се неколико целина и, на основу успешности у појединачним целинама, даје се оцена:

- Садржај – обрада теме, избор грађе, изношење чињеница, образложење...
- Правопис и граматичка исправност;
- Композиција (целине – увод, разрада, закључак; повезаност целина);
- Креативност, стил (приступ теми, стилска средства, лични приступ);
- Рукопис и уредност.

Скала оцењивања	
Одличан (5)	Ученик је тачно одговорио на тему, испоштовао је захтеве композиције кроз увод, разраду и закључак; види се поступност у излагању; реченице су јасне и правилне, без граматичких и правописних грешака; стил је богат описима, емоцијама и стилским изражајним средствима; писмени рад је садржајно разрађен, тачно написан, композицијски утемељен, занимљив, креативан и маштовит; рукопис ученика је леп, а рад уредан.
Врлодобар (4)	Ученик је тачно одговорио на тему, испоштовао захтеве композиције; писмени рад је садржајно разрађен, углавном тачно написан, композицијски утемељен; реченице су јасне, са мањим граматичким и правописним грешкама; недостаје више описа и емоција.
Добар (3)	Ученик је тачно одговорио на тему; поједини делови композиције нису у потпуности испоштовани (нису повезани, недостаје увод или закључак); поједине реченице нису јасне, са честим граматичким и правописним грешкама; недостаје више описа и емоција; рад је понегде нечитак и неуредан.
Довољан (2)	Ученик је делимично одговорио на тему; увод, разрада и закључак нису

	уједначени, са значајним граматичким и правописним грешкама; стил је сиромашан; рад је веома нечитак и неуредан.
Недовољан (1)	Ученик није ништа написао или није одговорио на тему; писмени рад је логички неповезан и садржајно сиромашан; не поштује правописну и граматичку норму; нису испоштовани захтеви композиције; рад се не може прочитати; реченице су потпуно неповезане и нејасне, садрже много граматичких, правописних и стилских грешака.

➤ Говорна вежба

Приликом оцењивања узима се у обзир следеће: ученик говори разговетно, користи књижевни језик, користи паузе, успоставља контакт очима са слушаоцем (не чита све из презентације), стоји опуштено, правилно изговара гласове и наглашава речи, интонира реченицу.

Скала оцењивања	
Одличан (5)	Ученик се правилно изражава, тачно излаже текст поштујући правила композиције, износи ставове, описе и емоције у складу са задатом темом; лепо формулише мишљење, има изграђену културу комуникације; ученик говорну поруку изговара потпуном и правилном реченицом и врло успешно самостално говори напамет одабране одломке или књижевне текстове; прича, препричава и описује и показује логичку и емоционалну изражајност у свим облицима говорних вежби (и на теме из свакодневног живота и о доживљају књижевног дела);
Врлодобар (4)	Ученик успешно одговара на постављене захтеве, уз мања одступања; говорну поруку изговара потпуном и правилном реченицом и успешно самостално говори напамет одабране одломке или књижевне текстове; прича, препричава и описује и углавном показује логичку и емоционалну изражајност у свим облицима говорних вежби;
Добар (3)	Ученик делимично одговара на постављене захтеве; говорну поруку, одабране одломке или књижевне текстове који се уче напамет препричава и описује уз помоћ наставника у свим облицима говорних вежби (и на теме из свакодневног живота и о доживљају књижевног дела);
Довољан (2)	Ученик одговара на постављене захтеве само уз помоћ наставника и на врло једноставним примерима; ретко успева да формулише говорну поруку, да преприча и опише и поред помоћи наставника;
Недовољан (1)	Ученик се није припремио за усмено изражавање, не одговара на постављене захтеве ни уз помоћ наставника; тешко се изражава; не успева да формулише говорну поруку, не зна да преприча нити да опише и поред помоћи наставника;

➤ Рецитованье

За формирање критеријума оцењивања рецитованья важни су избор песме, дикција, природност, сугестивност казивања, став тела, мимика...

Скала оцењивања	
Одличан (5)	Ученик изражајно, течно и јасно казује стихове, без грешака, уз одговарајућу дикцију.
Врлодобар (4)	Ученик изражајно, течно и јасно казује стихове уз делимично одговарајућу дикцију.
Добар (3)	Ученик не говори стихове течно, без одговарајуће дикције и изражајности.
Довољан (2)	Ученик рецитује уз помоћ гледања у текст, без одговарајуће дикције и изражајности, правећи често грешке.
Недовољан (1)	Ученик није научио задати текст.

- ✚ Уколико ученик стиче образовање и васпитање по ИОП-у 1, оцењује се на основу ангажовања и степена остварености исхода, уз прилагођавање начина и поступка оцењивања.
- ✚ Уколико ученик стиче образовање и васпитање по ИОП-у 2, оцењује се на основу ангажовања и степена остварености прилагођених циљева и исхода, који су дефинисани у персонализованом плану наставе и учења, уз прилагођавање начина и поступка оцењивања.
- ✚ **Закључна оцена** утврђује се ученику на крају првог полугодишта и на крају године у складу са Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању. Закључна оцена је бројчана и изводи се као аритметичка средина свих бројчаних оцена које је ученик добио у току првог полугодишта или у току школске године.

Наставници:
Зорица Анђелић
Марина Јенецков